

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ВЪРХОВЕН АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД

ДО

КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

И С К А Н Е

от тричленен състав на

Върховния административен съд

по чл. 150, ал. 2 от Конституцията на Република България и
чл. 12, ал. 1, т. 2 от Закона за Конституционния съд за установяване
на противоконституционност на чл. 25, т. 5 от Закона за достъп и
разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на
български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните
служби на БНА.

ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С определение от 09.12.2011 г. по адм. дело № 8189/2011
година тричленен състав на Върховния административен съд,
първа колегия, е спрял производството по делото и е постановил
сезиране на Конституционния съд за установяване на
противоконституционност на чл. 25, т. 3 от Закона за достъп и
разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на
български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните
служби на БНА, в частта относно установяване на дейност като
секретен сътрудник чрез документи от ръководилия го щатен или
нешатен служител, както и наличие на данни за лицето в

справочните масиви (регистрационни дневници и картотеки), протоколите за унищожаване или други информационни носители.

Мотивите на тричленния състав са следните:

Съгласно чл. 24 от ЗДРДОПБГДСРСБНА принадлежността към органите по чл. 1 от закона се установява при наличието на дейност като щатен или нещатен служител или секретен сътрудник на органите по чл. 1. Това обстоятелство се установява съгласно чл. 25 от Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на БНА въз основа на документи, съдържащи се в информационните фондове, които са посочени за всяка хипотеза отделно. Установяването на дейност по чл. 25, т. 3 последната хипотеза е възможно – чрез документи, от ръководилия го щатен или нещатен служител, както и при наличие на данни за лицето в справочните масиви (регистрационни дневници и картотеки), протоколите за унищожаване или други информационни носители.

Въпросът е: може ли да се приеме, че наличието на изброените документи по чл. 25, т. 3 (последната хипотеза), които не изхождат от лицето, е достатъчно основание за обявяване на принадлежност по смисъла на ЗДРДОПБГДСРСБНА и не противоречи ли това на Конституцията – чл. 56 и 57.

Законът за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на българските граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия (ЗДРДОПБГДСРСБНА) урежда реда и компетенциите на комисията по чл. 5 от закона.

В административното производство по ЗДРДОПБГДСРСБНА административният орган упражнява правомощията си при условията на обвързана компетентност, т.е. без възможност за избор и свободна преценка между два и повече нормативно допустими правни резултата. След като изискващите се по чл. 25, ал. 1, т. 3 от закона предпоставки са налице по отношение на проверяваното лице, то за комисията не съществува друга възможност, освен да обяви принадлежност към органите, изброени в чл. 1. Анализът на чл. 25, т. 3 от Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на БНА сочи, че изброяването на тези документи е алтернативно, а не кумулативно, и наличието на който и да е от тях е достатъчно

основание за обявяване на принадлежност по смисъла на закона. Според законодателя е необходимо единствено документите да са от кръга на изброените в чл. 25 и да отговарят на легалното определение на "документ" съгласно § 1, т. 1 от ДР на ЗДРДОПБГДСРСБНА. Законът дори не е натоварил комисията със задължение да извършва проверка на реда и обстоятелствата, при които са съставени документите, установяващи принадлежност на едно лице към органите по чл. 1 от закона. В самото производство пред комисията не е предвидена възможност да се събират други доказателства, освен писмените за установяване на извършване на фактическа дейност, изразяваща се в съзнателно доставяне на информация като секретен сътрудник. Определеният обаче от закона начин за установяване на такава дейност сочи за законова презумпция, според която при наличие на съответните документи или данни от справочни масиви, протоколи за унищожаване или други информационни носители законът предполага наличието на принадлежност към органите по чл. 1 от ЗДРДОПБГДСРСБНА, като лицето се счита за извършвало дейност като щатен, нещатен или секретен сътрудник и се обявява принадлежност към посочените в закона органи. Така както е приет законът, е видно, че законодателят не отдава значение дали има или няма безспорни доказателства за осъществена реална дейност, поради което и не предвижда възможност да се събират такива доказателства пред комисията и съда. Административното производство по установяване и обявяване на определена категория лица за принадлежали към органите по чл. 1 от ЗДРДОПБГДСРСБНА, приключва с решението на комисията, което няма конститутивен ефект, а само установява и удостоверява наличието на конкретен юридически факт - принадлежало ли е лицето към съответните държавни служби, посочени в закона или не.

В производството по обжалване пред съда на административния акт на комисията съдебната проверка на законосъобразността на решението на административния орган се свежда до проверка единствено на процедурата по приемане на решението.

С решение № 10 от 22.09.1997 г. на КС на РБ по конст. дело № 4/97 г. е обявен за противоконституционен § 1, т. 3 от ДР на ЗДДБДС (отм.), като се развиват мотиви, че качеството на едно лице като "сътрудник" на бившата ДС следва да се определя само във връзка с безспорни доказателства за съзнателно доставяна информация на органите на бившата ДС.

4

В т. 3 от конституционното решение е посочено, че справочната картотека и регистрационните дневници се съставят и съхраняват едностранно от органите на ДС и съдържанието се пази в тайна от сътрудниците, поради което са съществували условия за вписване на лица без тяхно знание. Въпреки това решение на КС в чл. 25, т. 3 последната хипотеза в Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на БНА (приет с ДВ., бр. 102 от 19.12.2006 г.) законодателят отново е посочил, че наличие на данни за лицето в справочните масиви (регистрационни дневници и картотеки), протоколите за унищожаване представляват доказателства, с които се установява дейност на секретен сътрудник.

Във връзка с това при разглеждане на делата пред Върховния административен съд по повод обжалване на решенията на комисията страните непрекъснато се позовават на това решение на КС, постановено по отменения закон, обосновавайки интереса си с възможността на органите на ДС да са злоупотребили с права и необходимостта от пряко прилагане на Конституцията от съдилищата.

С оглед на това, че понастоящем със сега действащия закон, който административният орган прилага, се възпроизвежда отменена правна норма по отменения ЗДДБДС, считаме, че за заинтересованите лица е налице правен интерес да искат ново произнасяне от КС, който да каже сега действащата правна норма дали съответства на Конституцията. Съгласно чл. 142, ал. 1 АПК съответствието на административния акт с материалния закон се преценява към момента на издаването му. До произнасянето на Конституционния съд с решение административните органи и съдилищата са длъжни да прилагат действащата материална правна норма. Съгласно чл. 22, ал. 2 ЗКС само обявените за неконституционни актове не се прилагат. Това мотивира настоящия съдебен състав да поиска произнасяне на Конституционния съд по сега действащата разпоредба.

ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Молим на основание чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията на Република България да се произнесете по настоящото искане за установяване на противоконституционност на

4

чл. 25, т. 3 от Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия, в частта, в която е прието, че наличието на документи от ръководилия го щатен или нещатен служител, както и наличие на данни за лицето в справочните масиви (регистрационни дневници и картотеки), протоколи за унищожаване или други информационни носители, въпреки че не изхождат от лицето, са достатъчни, за да се приеме наличие на дейност по смисъла на закона. Според нас разпоредбата противоречи и на чл. 56 и 57 от Конституцията.

Заинтересовани страни са:

1. Народното събрание
2. Комисията за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на БНА.

СЪДЕБЕН СЪСТАВ:

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

/В. Пунчева/

ЧЛЕНОВЕ:

/Г. Христова/

/Й. Дражева/